

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 5/2003 vp**

Hallituksen esitys laeiksi aravalain, aravarajoituslain 23 §:n sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Ympäristövaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 10 päivänä kesäkuuta 2003 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi aravalain, aravarajoituslain 23 §:n sekä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta (HE 23/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi ympäristövaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto ympäristövaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tiina Rautio, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Risto Eerola, oikeusministeriö
- professori Mikael Hidén
- professori Olli Mäenpää
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan aravalakia muutettavaksi siten, että vuokra-aravalainan lyhennykset ja korot voidaan jatkossa periä joko vuosimaksuina kuten nykyisin tai erikseen. Lyhennyksistä ja koroista säädetään tarkemmin asetuksella. Uudistuksen tarkoituksena on hallitusohjelman

mukaisesti luoda vuosimaksujärjestelmän rinnalle kiinteälyhenteinen lainamalli.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksessä ei ole erillisiä säätämisyjärjestysperusteluja.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Asetuksenantovaltuudet

Esituksen valtiosääntöoikeudellisesti merkittävien kohta on 1. lakiehdotuksen 17 §. Sen mukaan vuokra-aravalaina voidaan suorittaa joko nykyiseen tapaan koron ja lyhennyksen sisältävinä vuosimaksuina tai niin, että korko ja lyhennys peritään erikseen. Pykälän 3 momentin perusteella valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin (1) lainan korosta ja lyhennyksestä sekä vuosimaksusta, (2) niiden suorittamisesta ja tarkistamisesta, (3) niiden alentamisesta erityisestä syystä sekä (4) ennen ensimmäisen vuosimaksun voimaantuloa tai lyhennysten alkamista perittävistä kiinteistä korosta.

Ehdotetut asetuksenantovaltuudet ovat huomionarvoisia perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta. Sen mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Vuokra-aravalainoja voidaan aravalain 15 §:n nojalla myöntää julkisyhteisöjen lisäksi eräille yhteisöille sekä määrätiedellytyksin osakeyhtiöille ja asunto-osakeyhtiöille. Valtuuden nojalla annettavat säännökset kohdistuisivat siten välittömästi suppeahkoon oikeushenkilöiden joukkoon. Valiokunta onkin toisinaan kiinnittänyt valtuutussäännösten arvioinnissa huomiota siihen, kohdistuuko valtuuttava sääntely vain rajattuun ammattihenkilöstönä pidettävään joukkoon (esim. PeVL 16/2002 vp, s. 2/II). Tässä tapauksessa ei ole syytä sivuuttaa sitä myös perustuslain 19 §:n 4 momentin asumista koskevien säännösten näkökulmasta merkityksellistä seikkaa, että välittömästi pelkästään lainan saajan velvollisuuksia velkasuhteessa määrittävät sääntelyt vaikuttavat edelleen asianomaisten vuokralaisten asemaan. Siksi valiokunta päätyy tarkastelemaan ehdotettuja valtuuksia perustuslain 80 §:n 1 momentista käsin.

Edellä ensiksi mainittu asetuksenantovaltuus koskee yleisesti korosta ja lyhennyksestä sekä vuosimaksusta säätämistä. Valtuuden avoin sa-

namuoto ulottuu näiden rahasuoritusten suuruudesta säätämiseen kaikin osin. Niiden määräytymisen yleiset perusteet koskevat valiokunnan käsityksen mukaan sillä tavoin oleellisesti vuokra-aravalainan saaneen oikeushenkilön velvollisuutta, että niistä on perustuslain 80 §:n 1 momentin takia mahdollista säätää vain lailla. Lakiehdotukseen on tästä syystä otettava riittävän täsmälliset perussäännökset kyseisten rahasuoritusten suuruuden määräytymisestä, jotta se voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Asia on toteutettavissa esimerkiksi seuraavasti: "Vuokra-aravalainan koron on oltava kohtuullinen verrattuna vastaavaan käyttötarkoitukseen myönnettävistä lainoista yleisesti perittäviin korkoihin, eivätkä lainan korko ja lyhennys tai vuosimaksu saa johtaa asukkaiden kannalta kohtuuttomiin asumiskustannuksiin."

Asetuksenantovaltuuksien toinen kohta kohdistuu edellistä valtuutta tekniluonteisempaan seikkaan siltä osin kuin se koskee kyseisten rahasuoritusten suorittamista. Sen sijaan valta säätää asetuksella niiden tarkistamisesta ulottuu selvästikin yksilön velvollisuuksien perusteisiin, ja asia on siksi toteutettavissa ainoastaan lailla (vrt. PeVL 62/2002 vp, s. 3/II). Valiokunnan edellisestä valtuudesta tekemän huomautuksen huomioon ottaminen vaikuttaa kuitenkin tarkistamisvaltuuteenkin sillä tavoin rajaavasti, että sääntely muodostuu valtiosääntöoikeudellisesti asianmukaiseksi.

Kolmanteen asetuksenantovaltuuteen sisältyy se ongelma, että ehdotuksessa valtuutetaan suoraan säätämään asetuksella asianomaisten rahasuoritusten alentamisesta erityisestä syystä ilman, että laissa kuitenkin olisi säännöstä varsinaisesta alentamismahdollisuudesta (ks. aravaasetuksen 34 §). Ongelman voidaan nähdä koskevan viime kädessä kirjoitustapaa, mutta valiokunta kuitenkin pitää asianmukaisena, että sanamuotoa täsmennetään.

Neljäs asetuksenantovaltuus kohdistuu ensimmäisen valtuuden tavoin rahasuorituksen, tässä tapauksessa ennen vuosimaksun voimaantuloa tai lyhennysten alkamista perittävän kiin-

teän koron, suuruudesta säätämiseen. Valtuus kohdistuu tavallaan lyhyeen siirtymävaiheeseen ja on siten jossain määrin teknisluonteisenakin seikkana valtiosäännön kannalta asianmukainen, etenkin kun valiokunnan ensimmäisen valtuuden johdosta tekemän huomautuksen huomioon ottaminen vaikuttaa myös tähän valtuuteen.

Valiokunta kiinnittää vielä huomiota siihen, että aravalakiin sisältyy nykyisin lakiehdotuksen 17 §:n 3 momentin kaltaisia valtuussäännöksiä (ainakin 10,2 ja 11,3 §). Lain valtuussäännösten valtiosääntöoikeudellinen asianmukaisuus on selvitettävä.

Valvontasäännökset

1. lakiehdotuksen 36 §:ssä oikeutetaan siinä tarkoitetut viranomaiset saamaan salassapitosäännösten estämättä myös ohjauksen toteuttamiseksi tarvittavat asiakirjat. Tätä ehdotusta ei ole lainkaan perusteltu esityksessä. Sääntelyä ei voi-

da yleispiirteisyytensä ja siitä mahdollisesti aiheutuvan laajan sovellettavuutensa takia sovitaa asiallisesti yhteen perusoikeusjärjestelmän kanssa. Valiokunta pitää välttämättömänä ohjaukseen liittyvän tietojensaantioikeuden poistamista lakiehdotuksesta. Tämä on tavallisen lain säätämisyjärjestyksen edellytys. — Sama huomautus koskee 2. ja 3. lakiehdotusta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan 1. lakiehdotuksen 17 §:n 3 momentista ja 36 §:stä sekä 2. lakiehdotuksen 23 §:stä ja 3. lakiehdotuksen 39 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 12 päivänä kesäkuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kimmo Sasi /kok
vpj. Arja Alho /sd
jäs. Leena Harkimo /kok
Anne Huotari /vas
Roger Jansson /r
Irina Krohn /vihr
Miapetra Kumpula /sd
Annika Lapintie /vas

Henrik Lax /r
Reino Ojala /sd
Klaus Pentti /kesk
Simo Rundgren /kesk
Arto Satonen /kok
Seppo Särkiniemi /kesk
Ilkka Taipale /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jarmo Vuorinen.